

OFERTA EDUCAȚIONALĂ A UNIVERSITĂȚII DE STAT DE EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORT: IMPACT ȘI RELEVANȚĂ PENTRU PIAȚA MUNCII

Calugher Viorica,¹

Amelichin Ecaterina,²

Popescu Veronica,³

^{1,2}Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău, Republica Moldova

³Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, România

Abstract: *The society based on knowledge requires an education system that will contribute significantly to the development of knowledge and skills. The university graduates should get prepared for jobs, which rapidly change due to the developments dynamics in the technologies and in the work organization. In this context, the university community has to solve important problems such as increasing the involvement level of the business community in the activities and defining processes of competences and academic study programs; the adaptation of higher education of physical culture and sports offers to labor market needs by increasing communication level between university students and employers; improving the university management in order to increase the university capacity and to correlate the offer with the requirements of those interested; developing an ICT tool for managing the process of communication between university-students-graduates-employers; training of personnel involved in the activities of increasing the relevance of university educational offer for the labor market demand. The profile contemporary university aims to adapt to the social dynamics, to rapid change of high qualified labor market context and also the social and individual expectations of university education beneficiaries.*

Keywords: *higher education offer, labor market, employability, employers, beneficiaries.*

Introducere. Universitatea s-a implicat secole de-a rândul în educarea societății, astfel încât diverșii actori sociali să înțeleagă rezultatele activității sale și să valorifice cât mai eficient contribuția universității la progres. La fel ca și celelalte valori pe care universitatea le promovează încă de la începuturile existenței sale, calitatea educației este un concept dinamic, în continuă ajustare la necesitățile societății pe care o slujește. În acest context, adaptarea educației universitare la cerințele pieței muncii își are originea tocmai în această perpetuă preocupare a universității de a răspunde prin educație și cercetare la așteptările și nevoile societății.

Scopul lucrării. Problematika studiului propus se situează la intersecția pieței muncii cu lumea universitară și calitatea academică a programelor de studii și țintește identificarea de procese și mecanisme instituționale de adaptare activă a educației universitare la cerințele și așteptările pieței muncii prin îmbunătățirea metodologiilor de evaluare internă și externă, precum și a instrumentelor de management al calității programelor de studii oferite de universitate.

Fiecare dintre aceste trei domenii a avut până în prezent o dezvoltare relativ independentă. În plus, în cadrul fiecărui domeniu au apărut direcții specifice de dezvoltare, insuficient corelate cu celalalte.

Lumea universitară a început să dezvolte mecanisme și procese specifice competiției interuniversitare pe diverse axe, precum cele de formare-cercetare, public-privat etc., fiind în prezent mai mult centrată pe cererea de educație a candidaților la studii și mai puțin sau deloc corelată cu cerințele și așteptările pieței muncii înalt calificate.

Piața muncii este tot mai mult animată de cerințe ale selecției și dezvoltării de personal în funcție de atribute specifice calității, eficienței și competitivității forței de muncă, dar se interacționează prea puțin cu universitățile de unde își recrutează angajații cu calificare superioară.

Calitatea academică a programelor de studii universitare, în pofida schimbărilor dramatice din ultimele decenii, este încă tributară unor criterii, standarde și indicatori de performanță pe care universitățile le-au stabilit sub forma unor cerințe interne, prea puțin sau deloc corelate cu nevoile și așteptările beneficiarilor direcți și indirecti ai educației universitare [2].

În societatea contemporană există opinia, tot mai frecvent exprimată, că mulți au acces la educație universitară, dar prea puțini dintre absolvenți mai au valoarea, profesionalismul, moralitatea, conduita în carieră și în societate a absolvenților de acum câteva decenii, că universitățile cheltuie bani publici și impun taxe de studii pentru a produce șomeri. Mulți dintre absolvenți se declară nemulțumiți, deoarece nici la doi ani de la terminarea studiilor de licență (iar mai nou și absolvenții unora dintre programele de masterat) nu reușesc să își găsească un loc de muncă pe măsura așteptărilor lor sau pe măsura competențelor și abilităților pe care reușesc să le demonstreze în momentul interviului pentru angajare. Totodată, universitatea contemporană s-a deschis și s-a implicat prea puțin în dialogul cu societatea și a pierdut deseori în competiția cu alți furnizori de programe de formare terțiară. Așteptările și nevoile angajatorilor și recrutatorilor de pe piața muncii, exigențele asociațiilor profesionale din diferite domenii, dar și satisfacția personală a absolvenților de studii superioare concretizează o bună parte din ceea ce societatea se așteaptă să primească din partea universității.

Având în vedere acest fapt, este necesar dialogul constructiv, abordarea activă a contextului de interacțiune și promovare susținută a unei noi culturi a calității atât în interiorul fiecărei universități, cât și în relația acesteia cu diversitatea reprezentanților lumii

extrauniversitare, acolo unde majoritatea covârșitoare a produselor educației, creației și cercetării universitare își găsește valorificarea [4].

Discrepanțele se concretizează fie în supracalificarea sau supraspecializarea absolventului în domeniul culturii fizice și sportului (în condițiile în care piața nu absoarbe astfel de specialiști pentru că are nevoie de executori ai unor opțiuni de decizie), fie în pregătirea insuficientă a absolventului în domeniul vizat (în contextul nevoii ca specialiștii din diferite domenii să poată interacționa pentru realizarea sarcinilor de la locul de muncă). Pornind de la acest fapt, schimbările în natura cererii de calificări sunt adesea dictate de constrângerile pieței muncii sau de presiunea pieței [1]. Pe de altă parte, furnizorii de educație ar trebui să fie mai sensibili față de nevoile pieței muncii aflate într-o permanentă schimbare. Aceasta înseamnă că este nevoie: de întărirea dialogului dintre universitatea de profil cu angajatorii și alte grupări de interese în procesul de elaborare a noului curriculum și la furnizarea programelor de studiu, precum și îmbunătățirea comunicării cu restul societății pentru a face mai bine înțelese reformele ce au loc în învățământul superior; de schimbarea culturii instituționale a calității în universitate, astfel ca angajabilitatea absolvenților să devină pentru fiecare membru al comunității academice (cadru didactic, cercetător, student, alumnus, personal administrativ) o problemă-cheie a educației/instruirii.

Metodologie și rezultate. Stabilirea conexiunii eficiente cu potențialii angajatori în domeniul culturii fizice și sportului constituie un obiectiv strategic al Universității de Stat de Educație Fizică și Sport. În acest sens, Centrul instituțional de Ghidare și Consiliere în Carieră al USEFS realizează studii de evaluare a relevanței ofertei de studiu în raport cu cerințele pieței muncii prin: monitorizare a inserției absolvenților săi pe piața muncii; diversificarea ofertei de studii conform nevoilor resimțite pe piața calificărilor; revizuirea materialelor de predare-învățare-evaluare; identificarea nevoii de pregătire practică a studenților; evaluarea opiniilor studenților privind punctele tari și punctele slabe ale programului de studii și recunoașterea programelor în rândul angajaților.

Astfel, studiul privind absorbția absolvenților USEFS pe piața muncii în ultimii 2 ani demonstrează următoarele rezultate:

- circa 49% din absolvenții programelor de studii universitare de licență lucrează, își continuă studiile sau desfășoară cele două activități simultan;

- timpul necesar pentru găsirea unui loc de muncă este relativ mic: circa 35% dintre absolvenți își găsesc de lucru în mai puțin de 3 luni de la absolvire, iar 43% își găsesc de lucru în mai puțin de 6 luni;

- 51% dintre absolvenții angajați lucrează în domeniul studiilor absolvite sau în domenii conexe;

- 59% dintre absolvenți apreciază ca utile și foarte utile competențele obținute în timpul studiilor universitare.

Pornind de la acestea, adaptarea ofertei de studii universitare în domeniul culturii fizice și sportului la cerințele pieței muncii permite formularea a două mari categorii de recomandări pentru managementul calității în cadrul universității de profil:

1. Concentrarea pe implementarea reală și eficientă a unui mecanism intern de monitorizare operativă continuă (semestru de semestru, curs de curs) a asigurării calității educației universitare în concordanță cu competențele cognitive și funcțional-acționale promise beneficiarilor direcți (candidații la studii universitare) și beneficiarilor indirecți (fie că sunt părinții candidaților la studii sau finanțatorul acestora, fie că este statul, care acoperă integral sau parțial costurile studiilor, fie că este angajatorul de studenți și absolvenți) și cu misiunea și viziunea universității în îndeplinirea menirii pe care și-a asumat-o public și benevol, în temeiul autonomiei universitare. Este de la sine înțeles că trebuie înlocuită oferta de studii dezvoltată în funcție de preferențele și competențele cadrelor didactice cu oferta centrată pe student și pe nevoile sale de a deveni un specialist eficient în cariera profesională, un cetățean activ într-o societate democratică.

2. Dezvoltarea, din inițiativa universității, a unui dialog activ și continuu cu toate categoriile interesate de activitatea instituției de învățământ superior (stakeholders) pentru a face transparente, bine înțelese și corect promovate rezultatele propriei activități (între acestea aflându-se și rezultatele învățării). Astfel, noua cultură a calității se fundamentează pe opțiunea strategică de deschidere reală, activ promovată din interiorul universității, către societate, către mediul de afaceri, către sistemul instituțional al administrației publice centrale și locale. Pentru a fi eficient, dialogul cu entitățile interesate de rezultatele activității universităților (stakeholders) nu poate fi decât unul onest și constructiv.

Realizarea recomandărilor formulate mai sus presupune din partea universității abandonarea formalismului în abordarea calității educației, evitarea verificării calității prin utilizarea exclusivă a unor criterii, standarde și indicatori de natură binară (există/nu există, DA/NU etc.) sau de natură explicit cantitativă (metri pătrați de spații, număr de volume în bibliotecă, număr de locuri în amfiteatre, număr de echipamente în laboratoare etc.). Oricât de mult ne-am strădui, în ultimă instanță, calitatea nu poate fi redusă numai la cantitatea factorilor de input sau la cote de succes la output [5].

Adaptarea la cerințele pieței muncii nu se poate face altfel, decât printr-o nouă abordare a calității, prin rafinarea instrumentelor folosite în observarea eficienței educaționale. În acest context, sfera primordială de preocupare a universității o constituie asigurarea calității procesului de predare-învățare [3]. Bunele practici din alte sisteme de învățământ superior demonstrează că pot fi concepute și implementate instrumente eficiente de management al calității procesului de formare a viitorilor absolvenți dacă:

- în conceperea programelor de studii și ale planurilor de învățământ ale universității se pornește de la profilul calificării universitare, altfel spus, de la ceea ce ne așteptăm să știe un absolvent de program de studii. Nu se pune problema de a abdica de la idealurile formării universitare, ci de a adapta activ oferta educațională la așteptările pieței muncii, ale societății, în general. Doar un dialog sistematic cu studenții, absolvenții, asociațiile profesionale și angajatorii reprezentativi poate aduce inputul informațional pentru a realiza din mers ajustarea ofertei de studii;

- pentru a spori angajabilitatea absolvenților, programele de studii ale universității să fie astfel concepute încât să conducă la obținerea unei calificări, în bună parte, comune la nivel de domeniu de studii, competențele specifice la nivel de program având o pondere relativ scăzută la nivel licență. Masteratul, însă, schimbă accentul către competențe aprofundate care să permită funcții de analiză, cercetare, sinteză, fundamentare și luare de decizii în nișele respective de cunoaștere.

Implementarea noilor instrumente de management al calității conținutului procesului de predare-învățare se realizează în condițiile respectării principiilor implicării în procesul de evaluare internă/autoevaluare nu numai a corpului didactic, ci și a studenților și a absolvenților, iar după caz, a asociațiilor profesionale și a angajatorilor relevanți pentru respectiva facultate.

O dimensiune frecvent omisă de managementul universităților este faptul că nu numai instituția este răspunzătoare pentru angajabilitatea absolvenților, ci și fiecare cadru didactic implicat în procesul de predare-învățare, fiecare student/absolvent (prin feed-back trimis către universitate) și fiecare angajator. Răspunderea publică presupune acțiunea solidară a tuturor celor patru grupuri de interese în vederea dezvoltării dialogului dintre universitate și reprezentanți ai mediului extrauniversitar.

Multe universități au de acum structuri proprii prin care dezvoltă parteneriate cu alte instituții, cu corporații și asociații de întreprinderi de profil, cu grupuri de cercetare științifică, asociații profesionale și organizații non-profit. Ceea ce lipsește de cele mai multe ori din acest dialog este dimensiunea consultării acestor parteneri ai universității în:

1. definirea listei de competențe și abilități pe care aceștia se așteaptă să le găsească la nivelul unui absolvent – potențial viitor angajat;
2. designul planului de învățământ, cu implicarea nemijlocită a partenerilor reprezentativi în organizarea stagiilor de practică reală pe parcursul anilor de studii;
3. invitarea unora dintre specialiștii, care lucrează la partenerii reprezentativi, să prezinte activitatea organizației, profilurile job-urilor în cadrul acesteia, specializarea de după terminarea facultății etc.
4. participarea celor mai relevanți specialiști la unele activități de predare, la conferințe cu participare studențească largă, la ore de dezbateri/practice etc. [7].

Un alt aspect, de cele mai multe ori neglijat de universitate, constă în educarea continuă a partenerilor (de la părinți de elevi și elevi, la angajatori și recrutori) pentru a le explica noile tipuri de calificări promovate prin ciclurile de studii Bologna, pentru a le prezenta realele competențe cognitive și funcțional-acționale ale absolvenților de licență, comparativ cu cei de la un program de masterat. Angajatorul trebuie educat ca să înțeleagă prin prisma propriilor sale interese de ce și în ce măsură are nevoie de absolvenții studiilor universitare în domeniul culturii fizice și sportului. Universitatea trebuie să educe pe angajatori și pe acei studenți care doresc să dezvolte propria lor afacere, valorificând spiritul antreprenorial înăscut și, eventual, educat în universitate sau în afara ei [6].

Concluzii. În contextul adaptării ofertei educaționale la cerințele pieței muncii, în cadrul Universității de Stat de Educație Fizică și Sport există o preocupare permanentă pentru structurarea/ajustarea/modificarea programelor de studii, în acest sens asigurându-se o pregătire cât mai apropiată de cerințele impuse de accesul pe piața forței de muncă. Universitatea realizează un dialog de apropiere și de comunicare transparentă cu asociațiile profesionale în beneficiu reciproc: universitatea explică acestora diversificarea pe trei niveluri (licență, masterat, doctorat) a absolvenților de studii universitare, iar asociațiile profesionale aduc în universitate cele mai recente evoluții din lumea cunoașterii și practicii de specialitate. Totodată, urmărirea carierei absolvenților USEFS are o importanță majoră în rezolvarea problemei vizate: la nivel instituțional, constituind un instrument de management al calitatii pentru îmbunătățirea procesului didactic (dezvoltare/adaptare/îmbunătățirea curriculumului, proces de predare-învățare, resurse umane și instituționale necesare/specifice etc.); la nivel național - un instrument de fundamentare și implementare a politicilor naționale în învățământul superior de profil (cifra de școlarizare, domenii prioritare, direcții strategice de dezvoltare, internaționalizare/mobilitate, programe de dezvoltare/adaptare a sistemului de învățământ superior în vederea îmbunătățirii ieșirilor); la nivel internațional – un instrument

de fundamentare și implementare a politicilor internaționale în învățământul superior de profil (corelare curricula la nivel internațional și competențe/abilități specifice, dezvoltarea mobilității, internaționalizarea și schimb de bune practici).

1. *Bevan St., Cowling M. Job Matching in the UK and Europe. London: The Work Foundation, 2017.*
2. *Kohler Jürgen. „Quality” in European Higher Education. Studiu elaborat pentru Forumul UNESCO dedicat învățământului superior din Regiunea Europa: acces, valori, calitate și competitivitate, București, 21-24 mai.*
3. *Korka M. Implementarea conceptului modern de asigurare a calității în învățământul superior din România, în Lazea V., Coord. Creștere economică și convergență. București: Editura Mustang, 2008, pp. 76-106.*
4. *Marga A. Values of the University. Studiu elaborat pentru Forumul UNESCO dedicat învățământului superior din Regiunea Europa: acces, valori, calitate și competitivitate, 21-24 mai București, 2009.*
5. *Miclea M., Opre D. Evaluarea academică. Asociația de Științe Cognitive din România, Cluj-Napoca.*
6. *Nicolescu O. Strategia universității. Metodologie și studii de caz. București: Editura Economică.*
7. *Zgaga P. Higher Education in Transition: Reconsiderations on Higher education in Europe at the Turn of Millennium. Sweden Umeå University.*